

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้หลักสูตรภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน*

ธีรวัฒน์ กุลติระ^{1*} สุวดี อุปินใจ² พูนชัย ยาวีราช³ ไพโรภ รัตนชูวงศ์⁴

¹นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

²อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

³อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

⁴อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

*Corresponding author e-mail: neeno_ict@kwkwsch.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้หลักสูตรภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน เนื่องจากสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ถือเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญยิ่งในการจัดการเรียนรู้ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เป็นพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงความสามารถในการใช้ความรู้ความเข้าใจ และทักษะปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมและหลากหลาย มีความสามารถในการใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ตลอดจนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้รวมทั้งการมีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ โดยปัจจุบันสภาพภูมิอากาศของโลกมีการเปลี่ยนแปลง อันเนื่องมาจากภาวะโลกร้อนซึ่งเกิดจากการที่ก๊าซเรือนกระจกในชั้นบรรยากาศได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว เป็นที่คาดการณ์ว่าการเปลี่ยนแปลงในอนาคตจะสูงและรวดเร็วกว่าอดีตมาก ส่งผลต่อแนวโน้มการเกิดภัยพิบัติและผลกระทบต่างๆ ทั้งความถี่ ลักษณะ ขนาด และความรุนแรงที่เพิ่มขึ้น หลักสูตรเพิ่มเติมภัยพิบัติจัดทำขึ้นเพื่อนำหลักการสะเต็มศึกษาไปใช้แก้ปัญหาภัยพิบัติธรรมชาติ ที่ปัจจุบันได้กลายเป็นปัญหาสำคัญ และส่งผลกระทบต่อมวลมนุษยชาติทั่วโลก การใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติจะนำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัย ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาที่ยั่งยืน โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ต้องใช้การมีส่วนร่วมของโรงเรียน ครอบครัว ชุมชน และภาคีเครือข่ายที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบองค์รวมทั้ง ความรู้ ทักษะและจิตสำนึกต่อส่วนรวม จนเกิดวัฒนธรรมความปลอดภัย

คำสำคัญ: สมรรถนะการจัดการเรียนรู้; หลักสูตรภัยพิบัติ; บริบทเป็นฐาน

* Received: 28 February 2025, Revised: 9 April 2025, Accepted: 10 April 2025

Guidelines for Enhancing Learning Management Competencies in Disaster Curriculum Based on Contextualization

Teerawat Kulta¹ Suwadee Ouppinjai² Phoonchai Yawiract³ Pairop Rattanachuwong⁴

Doctor of Education in Educational Administration, Chiang Rai Ratchathani Rajabhat University

²Lecturer of Faculty of Education, Chiang Rai Ratchathani Rajabhat University

³Lecturer of Faculty of Education, Chiang Rai Ratchathani Rajabhat University

⁴Lecturer of Faculty of Education, Chiang Rai Ratchathani Rajabhat University

*Corresponding author e-mail: neeno_ict@kwksch.ac.th

ABSTRACT

This article aims to propose guidelines for developing competencies in disaster curriculum management through a context-based approach. Teacher competency in managing learning is considered a crucial indicator of effective teaching. Learning management competency refers to behaviors that indicate the ability to apply knowledge, understanding, and practical skills in organizing learning using appropriate and diverse instructional strategies. It includes the ability to utilize media, learning resources, assessment and evaluation methods, and personal attributes that support effective teaching. Currently, the global climate is undergoing significant changes due to global warming, caused by the rapid increase of greenhouse gases in the atmosphere. It is anticipated that future changes will occur more rapidly and intensely than in the past, leading to an increased frequency, nature, scale, and severity of disasters. The supplementary disaster curriculum has been developed to apply the principles of STEM education in addressing natural disaster problems, which have become major global issues affecting humanity. Using education as a tool for disaster risk reduction helps build a culture of safety, which offers a sustainable solution. This is achieved through learning activities that require the active participation of schools, families, communities, and networks. These activities emphasize holistic learning among students, incorporating knowledge, skills, and public consciousness, ultimately fostering a culture of safety.

Keywords: Learning Management Competency; Disaster Curriculum; Context-Based

บทนำ

ในปัจจุบันสภาพภูมิอากาศของโลกมีการเปลี่ยนแปลง อันเนื่องมาจากภาวะโลกร้อนซึ่งเกิดจากการที่ก๊าซเรือนกระจกในชั้นบรรยากาศได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละภูมิภาคของโลก เป็นที่คาดการณ์ว่าการเปลี่ยนแปลงในอนาคตจะสูงและรวดเร็วกว่าอดีตมาก (ศูนย์เครือข่ายงานวิเคราะห์วิจัย และฝึกอบรมการเปลี่ยนแปลงของโลกแห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, 2553) ส่งผลต่อแนวโน้มการเกิดภัยพิบัติและผลกระทบต่างๆ ทั้งความถี่ ลักษณะ ขนาด และความรุนแรงที่เพิ่มขึ้น ตัวอย่างของภัยพิบัติขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้นในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา เช่น แผ่นดินไหวที่ฮันชิน (โกเบ) พ.ศ. 2538 การเกิดคลื่นยักษ์สึนามิในประเทศชายฝั่งมหาสมุทรอินเดียเมื่อ พ.ศ.2547 พายุเฮอริเคนแคทรีนา ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อ พ.ศ.2548 พายุไซโคลนนาร์กิสประเทศพม่า เมื่อ พ.ศ.2551 และเหตุการณ์แผ่นดินไหวและคลื่นยักษ์สึนามิในเขตโทโฮกุของเกาะฮอนชู ประเทศญี่ปุ่น เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2554 ตลอดจนกรณี

แผ่นดินไหวที่จังหวัดเชียงราย เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 เวลา 18.08 น. พบจุดศูนย์กลางแผ่นดินไหวอยู่ที่บริเวณ ต.ทรายขาว อ.พาน จ.เชียงราย (19.685N, 99.687E) มีระดับความลึก 7 กิโลเมตร ขนาดแรงสั่นสะเทือนอยู่ที่ 6.3 ริกเตอร์ หลังจากนั้นศูนย์กลางแผ่นดินไหวได้กระจายไปยังบริเวณเขตอำเภอ สรวาย อำเภอลาว อำเภอพาน และอำเภอเมืองเชียงราย ส่งผลให้พื้นที่รัศมี 25-112 กิโลเมตร ได้รับผลกระทบตามไปด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาศักยภาพและสังคมแห่งชาติ, 2554)

ยุคที่โลกมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วอันสืบเนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ของทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกัน ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่ส่งผลต่อการดำรงชีพของคนในสังคมอย่างทั่วถึง ครูจึงต้องมีความตื่นตัวในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 (อมรรัตน์ เตชะนอก, 2563) คือ แต่ครูเองนั้นต้องมีทักษะการสอน (Teaching Skills) จากบทความ Teaching Skills Inspiring teaching excellence ของ British Council ได้กล่าวถึง ทักษะการสอนของครูว่า ควรประกอบด้วยทักษะ ดังนี้ 1) ทักษะการจัดการชั้นเรียน ไม่ว่าจะเป็นการจัดการสิ่งแวดล้อมในห้องเรียนสร้างสายสัมพันธ์ที่ดีและมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและครู กิจกรรมและบทเรียนของชั้นต้องมีความชัดเจน 2) ทักษะการวางแผนการจัดการศึกษา โดยสามารถรู้ว่ นักเรียนต้องการอะไร เข้าใจนักเรียนเมื่อนักเรียนนั้นเกิดปัญหา เตรียมพร้อมทั้งสื่อและอุปกรณ์ให้พร้อม 3) เรียนรู้ในเทคโนโลยี โดยนำเทคโนโลยีมามีส่วนร่วมในการเรียน ไม่ว่าจะเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ สามารถนำเทคโนโลยีเหล่านั้นมาสร้างบทเรียน หรือเป็นการแก้ปัญหาความเข้าใจของนักเรียนให้กระจ่าง 4) ความรู้ในเนื้อหาวิชา โดยครูต้องมีการเลือกใช้คำพูดหรือวิธีการสื่อสารให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหาที่จะสอน ดังนั้นครูจึงต้องมีความเข้าใจในเนื้อหา 5) มีความเข้าใจต่อนักเรียน ว่านักเรียนนั้นต้องการสิ่งใดหรือมีปัญหาในการเรียนอย่างไร (British Council, 2011)

ครูมีบทบาทสำคัญต่อสังคม ทั้งการสั่งสอนอบรมวิชาความรู้ต่าง ๆ และการดูแลเอาใจใส่นักเรียน มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และมีความเจริญก้าวหน้าซึ่งเป็นการวางรากฐานความรู้ ความดีและความสามารถทุก ๆ ด้านแก่นักเรียนเพื่อช่วยให้สามารถดำรงตนเป็นคนดีและเป็นประโยชน์แก่สังคม ครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อสังคมและประเทศชาติเพราะครูเป็นทั้งผู้สร้างและกำหนดอนาคตของเยาวชน บทบาทหน้าที่ของครูมีตั้งแต่การเก็บข้อมูลให้ละเอียดว่าปัญหาในปัจจุบันมีอะไรที่ครูจะต้องร่วมมือแก้ไข การวิเคราะห์ปัญหาและต้นตอของปัญหาให้ละเอียด เพื่อทำความเข้าใจปัญหาและพร้อมที่จะแก้ปัญหาสามารถนำคุณค่าของบทเรียนมาเป็นตัวเชื่อมโยงผสมผสานให้เกิดการแก้ไขปัญหาในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ (พระมหาตุ้ย ขนติธมโม, 2564) สิ่งหนึ่งที่ครูต้องมีบทบาทเข้าให้ถึง คือ ต้องคำนึงถึงการใช้เทคโนโลยีและการสร้างให้ผู้เรียนเป็นนักคิดและนักพัฒนา ถือเป็นหัวใจหลักในการส่งเสริมการเรียนรู้ซึ่งเป็นไปตามยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป ครูจะเป็นผู้สอนอย่างเดียวเหมือนเมื่อก่อนไม่ได้จะต้องให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเองด้วย โดยที่ครูออกแบบการเรียนรู้ เป็นผู้แนะนำ และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้กับเด็ก ทั้งนี้เพื่อให้เด็กสามารถสร้างสรรค์และพัฒนาองค์ความรู้ได้ด้วยตัวเอง ซึ่งการสร้างสรรค์ด้วยตัวเองนี้คือแนวทางสำคัญ (อนันต์ เกื่อนเนาว์, 2561)

สมรรถนะ เป็นคุณลักษณะความสามารถของบุคคลที่แสดงออกมาซึ่งสามารถวัดและสังเกตเห็นได้ว่าเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะและลักษณะอื่น ๆ ที่โดดเด่นกว่าบุคคลอื่น ๆ ในองค์กร ส่งผลให้มีการปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้ได้แก่ ความรู้ ทักษะ บุคลิกภาพ แรงจูงใจทางสังคมลักษณะนิสัยส่วนบุคคล ตลอดจนรูปแบบความคิดและวิธีการคิด ความรู้สึกและการกระทำ (อนงค์นาถ เคนโพธิ์, 2562) สมรรถนะของครูนั้นสามารถส่งผลต่อคุณภาพของการจัดการศึกษา ดังนั้น จำเป็นต้องมีการพัฒนาครูให้มีการสมรรถนะ 4 ประการ คือ การสอนในชั้นเรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน การวัดผลระหว่างเรียนและสมรรถนะด้านทักษะชีวิตส่วนตน เพราะสมรรถนะเหล่านี้ของครูส่งผลต่อผลการเรียนรู้ของผู้เรียนมากที่สุด ส่วนแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะครูนั้นเป็นสิ่งที่ต้องศึกษา ได้แก่ ด้านความรู้เนื้อหาวิชา การวางแผนการจัดการเรียนการสอน การสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียน ทักษะการนำเสนอ การมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน การประเมินผลและการบริหารจัดการห้องเรียน และใช้สมรรถนะเหล่านี้แบบบูรณาการ หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งรวม ๆ เรียกว่า คือ สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู (พวงเพ็ญ อินทรประวัตติ, 2564) สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ถือเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญยิ่งในการจัดการเรียนรู้ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เป็นพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงความสามารถในการใช้ความรู้ความเข้าใจ และทักษะปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมและหลากหลาย มีความสามารถในการใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ตลอดจนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้รวมทั้งการมีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นสมรรถนะการจัดการเรียนรู้จึงเป็นความสามารถในเชิงพฤติกรรมของครูที่เกิดจากการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะและคุณลักษณะในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพบรรลุผลสำเร็จตามมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ (ประยูร บุญใช้, 2563)

สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ถือเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญยิ่งในการจัดการเรียนรู้ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เป็นพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงความสามารถในการใช้ความรู้ความเข้าใจ และทักษะปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมและหลากหลาย มีความสามารถในการใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ตลอดจนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้รวมทั้งการมีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นสมรรถนะการจัดการเรียนรู้จึงเป็นความสามารถในเชิงพฤติกรรมของครูที่เกิดจากการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะและคุณลักษณะในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพบรรลุผลสำเร็จตามมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ (ประยูร บุญใช้, 2563)

จากผลการวิจัยหลายเรื่องพบตรงกันว่าสภาพปัจจุบันครูมีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีปัญหาอยู่ในระดับมาก (นันทกา วารินิน, 2557) นอกจากนี้ผลการศึกษาเรื่อง ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดอุดรธานี พบว่า ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ย มากที่สุด คือ สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ (ยศ สามเมือง, 2561, หน้า 137) และครูมีความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมระดับมาก เห็นได้ว่าสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูมีความสำคัญและตัวครูเองก็ต้องการพัฒนาสมรรถนะดังกล่าว เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการทำงานที่ดีขึ้นและเพิ่มพูนประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้

การเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐานเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำเอาสถานการณ์หรือเหตุการณ์ต่างๆที่อยู่รอบตัวนักเรียน ครูผู้สอน และโรงเรียน หรือประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของนักเรียน หรือการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาเป็นจุดเริ่มต้นหรือผลักดันให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในคำศัพท์ แนวคิด หลักการ กฎ เหตุการณ์ และสิ่งต่างๆได้ดียิ่งขึ้น ตลอดจนสามารถถ่ายโอนความรู้ความเข้าใจเหล่านั้นไปสู่สถานการณ์หรือเหตุการณ์อื่นๆได้ (จินดา พรหมณัฐ, 2553) โดยมี 4 ขั้นตอน (Gillbert, 2006) ได้แก่ 1) กำหนดสถานการณ์ (Setting local event) 2) ลงมือปฏิบัติงาน (Learning task) 3) เรียนรู้แนวคิดสำคัญ (Learning key concepts) 4) นำไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ (Recontextualize) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะจัดให้กับนักเรียนจึงเน้นที่การให้ผู้เรียนได้คิดด้วยตนเอง ผ่านข้อมูลหรือเนื้อหาที่กระตุ้นให้คิด เร้าความสนใจของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้จำแนก แยกแยะ เปรียบเทียบ และตีความสิ่งที่ได้เรียนรู้ สามารถส่งเสริมการคิดวิเคราะห์จากการสังเกตสิ่งต่างๆ หรือเหตุการณ์รอบตัว จากสิ่งรอบตัวผู้เรียน ซึ่งมีมากมายที่นำมาฝึกการคิดวิเคราะห์ การวิเคราะห์จากชีวิตประจำวัน โดยใช้กิจกรรมในชีวิตประจำวันของผู้เรียนมาคิดวิเคราะห์ การวิเคราะห์จากเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชุมชนเป็นการใช้ปัญหาหรือสิ่งที่น่าสนใจศึกษาจากสภาพการณ์จริงในชุมชนของนักเรียนมากำหนดและนำไปคิดวิเคราะห์ (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2557) ดังนั้นบริบทที่จะนำมาใช้จึงควรเป็นบริบทที่อยู่ใกล้ตัวผู้เรียน เป็นบริบทที่ผู้เรียนให้ความสนใจและเห็นคุณค่าในบริบทนั้นๆ เช่น บริบทด้านชุมชน สังคม เป็นต้น

บทความนี้จึงมีจุดมุ่งหมายที่จะนำเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้หลักสู่ตรรกะพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ความหมายสมรรถนะการจัดการเรียนรู้

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ดังต่อไปนี้

ปิยะนุช สุพวงษ์ (2559) ได้ให้ความหมายว่า สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ความสามารถ ทักษะและเจตคติที่ดีในการจัดการเรียนรู้ที่ต้องนำเอาหลักสูตรมาวิเคราะห์ จัดทำแผนการเรียนรู้ ออกแบบการจัดการเรียนการสอนและเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับเนื้อหาและผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ สามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

มณฑลชน ไชยเสน (2562) ได้ให้ความหมายว่า สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ คือ สมรรถนะที่ครูควรได้รับการพัฒนาคือสมรรถนะในลักษณะของสมรรถนะการจัดการเรียนการสอน (instructional capacity) ซึ่งเป็นสมรรถนะที่ครูเรียนรู้จากการปฏิบัติ มีลักษณะเป็นความรู้ความสามารถหรือทักษะกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้หรือกระบวนการคิดของครูเพื่อการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพซึ่งครูจะแสดงออกทางพฤติกรรมในทางปฏิบัติงาน ความสามารถนี้เป็นผลมาจากความรู้ความเข้าใจของครูต่อเนื้อหาวิชา การสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ครู ได้มีประสบการณ์ปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน

อนงค์นาถ เคนโพธิ์ (2562) ได้ให้ความหมายว่า สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ออกแบบการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับผู้เรียน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้ตามความสามารถโดยผู้เรียนปฏิบัติงานเป็นกลุ่มและรายบุคคล

Suleyman Sadi SEFEROGLU (2011) ได้ให้ความหมายสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ ว่าเป็น ความสามารถทางความรู้วิชาการ ทักษะการสอน และการจัดการและประเมินห้องเรียน

Kenji Hasegawa (2012) ได้ให้ความหมายสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ ว่าเป็นความสามารถทางความรู้วิชาการ ทักษะการสอน การประเมินและจัดการชั้นเรียนอย่างมีทักษะ

จากความหมายของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักวิชาการข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะและบุคลิกภาพในการจัดการเรียนรู้ซึ่งเป็นผลมาจากความรู้ความเข้าใจของครูต่อเนื้อหาวิชา การสอนและการเรียนรู้ ประสบการณ์ที่มีในการออกแบบและบูรณาการการจัดการ ความรู้ให้เหมาะสมกับเนื้อหา เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ

กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

จากแนวคิดและงานวิจัยของนักวิชาการได้นำเสนอกระบวนการพัฒนาสมรรถนะ ดังนี้

มานิตย์ นาคเมือง (2552) ได้ทำการวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้นำเสนอกระบวนการพัฒนาสมรรถนะไว้ในองค์ประกอบที่ 3 กระบวนการพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานของครูผู้สอน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ขั้นตอนที่ 1 การสร้างความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะ กิจกรรมการให้ความรู้ การสร้าง ความตระหนัก และให้เห็นประโยชน์ของการพัฒนา โดยการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองจากเอกสาร อินเทอร์เน็ต ซีดีรอม และการจัดสัมมนา โดยเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถมาให้ความรู้และกระตุ้นให้ครูเกิดความต้องการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะ กิจกรรมการประเมินสมรรถนะประจำสายงาน การจัดทำข้อมูลสมรรถนะขั้นตอนที่ 3 การวางแผนพัฒนาสมรรถนะ กิจกรรมการจัดทำรายละเอียดการพัฒนา การจัดทำ แผนพัฒนาสมรรถนะรายบุคคล การจัดทำแผนพัฒนาสมรรถนะครูเป็นกลุ่ม การทำคำรับรองและการพัฒนาสมรรถนะแก่โรงเรียนขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ กิจกรรมการพัฒนาสมรรถนะตามแผนพัฒนาสมรรถนะรายบุคคลและกลุ่ม ส่วนโรงเรียนดำเนินการนิเทศ ส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนาขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะ กิจกรรมการประเมินสมรรถนะประจำสายงาน การรายงานการพัฒนา การจัดทำข้อมูลสมรรถนะครูผู้สอน

สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์ (2553) ได้ทำการวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของครูสู่ความเป็นครูมืออาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 ได้นำเสนอกระบวนการพัฒนาสมรรถนะไว้ในองค์ประกอบที่ 3 กระบวนการพัฒนา มี 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การสร้างความตระหนักการวางแผนการพัฒนา ขั้นตอนที่ 2 การสร้างเครื่องมือสื่อการพัฒนา ขั้นตอนที่ 3

การพัฒนาสมรรถนะครูมืออาชีพ ขั้นตอนที่ 4 การประเมินติดตามผล ขั้นตอนที่ 5 การขยายผลสร้างวัฒนธรรมคุณภาพโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้

ธนภุต อึ้งน้อย (2563) ได้ทำการวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูใหม่ในศตวรรษที่ 21 ตามแนวคิดโรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ได้นำเสนอกระบวนการพัฒนาสมรรถนะไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ประเมินความต้องการจำเป็น ขั้นตอนที่ 2 วัตถุประสงค์การพัฒนา ขั้นตอนที่ 3 วิธีการพัฒนา ขั้นตอนที่ 4 แนวทางการดำเนินการพัฒนา ขั้นตอนที่ 5 ประเมินผลการพัฒนา

สรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนาสมรรถนะมีดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 สร้างความตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะ เป็นการชี้ให้เห็นความสำคัญ ประโยชน์ และเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาสมรรถนะนำเสนอองค์ความรู้ในลักษณะของสาระสำคัญ ประกอบกับการยกตัวอย่างที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจมากขึ้นก่อนที่จะนำไปประยุกต์ใช้ ขั้นตอนที่ 2 สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ เป็นการสำรวจ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์นำมาใช้วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ เพื่อเรียงลำดับความต้องการที่เร่งด่วนที่ควรได้รับการพัฒนา ก่อนหลังตามความจำเป็น ขั้นตอนที่ 3 วางแผนการพัฒนาสมรรถนะ เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย กลยุทธ์ในการพัฒนา จัดทำแผนการปฏิบัติการ โครงการ กิจกรรม วิธีการดำเนินงาน จัดทำปฏิทินการดำเนินการ ตามแผน สร้างเครื่องมือสื่อการพัฒนา และจัดหาทรัพยากร ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ เป็นการจัดกิจกรรมการพัฒนาตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาสมรรถนะ เช่น การอบรม การศึกษาดูงาน และการประชุมสัมมนา เป็นต้น ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลและสะท้อนผลการพัฒนา เป็นการรายงานและสะท้อนผลการพัฒนา กับผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเพื่อนครู ครูใหญ่และผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อการพัฒนา ทำให้ครูมีแนวทางในการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปแล้วนั้นไปใช้ต่อไปอย่างต่อเนื่องและประเมินผล การพัฒนาสมรรถนะ เปรียบเทียบกับเป้าหมายของกิจกรรมโครงการตามแผน ปัญหาเกิดขึ้นในระหว่าง การปฏิบัติงาน

แนวทางการประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

จากแนวคิดและงานวิจัยของนักวิชาการได้นำเสนอแนวทางการประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะ ดังนี้

มานิตย์ นาคเมือง (2552) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะจากแนวคิดของนักวิชาการ ไว้ว่า การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะต้องใช้วิธีการที่ตั้งอยู่บนรากฐานของการวัดที่ดีที่เชื่อถือได้ หรือสามารถวัดได้ ทั้งในด้านเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ การวัดเป็นการติดตามผลหลังจากการพัฒนาเสร็จสิ้นลง วิธีการประเมินผลสรุปได้ ดังนี้ 1) ประเมินการเรียนรู้ เพื่อวัดการเรียนรู้และมีความเข้าใจรวมทั้งลักษณะในการรับการพัฒนา ตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมากเพียงไรโดยการทดสอบข้อเขียน การสัมภาษณ์ หรือทดสอบโดยให้ทดลองปฏิบัติงาน แล้วเปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อน (Pre-test) และหลังการพัฒนา (Post-test) แล้วนำมาเปรียบเทียบกันก็จะทราบความแตกต่างของผู้เข้ารับ

การพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างใด เพียงใด หรือไม่ 2) การประเมินการปฏิบัติงานก่อนและหลังการฝึกพัฒนาจากกลุ่มคนงาน 2 กลุ่มเปรียบเทียบกลุ่มแรก คือ กลุ่มที่เข้ารับการฝึกอบรม เรียกว่า กลุ่มทดลอง (Experimental Group) และกลุ่มหลังคือกลุ่มที่ไม่ได้เข้ารับการฝึกอบรมใดๆ เลย เรียกว่า กลุ่มควบคุม (Control Group) โดยบุคคลทั้งสองกลุ่มนี้มีคุณสมบัติอย่างเดียวกันทั้งในด้านการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน 3) ประเมินพฤติกรรมในการเปลี่ยนแปลงหลังฝึกอบรม การประเมินผลเพื่อให้ใช้เป็นตัวจัดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทักษะคติ ซึ่งการประเมินโดยมีระบบก่อนเข้ารับการพัฒนาและหลังการพัฒนา โดยดูพฤติกรรมการทำงาน การเรียนรู้ระบบงาน ความเข้าใจในการทำงานทั้งก่อนและหลังเพื่อมุ่งความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ให้บุคคลหลายฝ่ายประเมิน ความสามารถในการปฏิบัติงาน เช่น หัวหน้างาน เพื่อนร่วมงานและการประเมินกันเองหรือผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ดูการเปลี่ยนแปลงจากการได้รับการอบรมพัฒนา

มารุต พัฒผล (2558) ได้ทำการวิจัย เรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการจัดการเรียนรู้สำหรับครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เฉพาะกรณีโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ในอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เป็นการพัฒนาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานภายใต้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ นำเสนอการประเมินผล ไว้ดังนี้ 1) การทดสอบความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การโค้ช เพื่อการรู้คิด การประเมินผลการเรียนรู้ที่เสริมสร้างการรู้คิดและความสุขในการเรียนรู้และการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้โดยใช้แบบทดสอบชนิดเติมคำตอบสั้น 2) การสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบสังเกตชนิดไม่มีโครงสร้าง มุ่งเน้นการสังเกตจากสภาพจริงและเป็นการสังเกตแบบมีส่วนร่วมโดยมีการให้ข้อเสนอแนะ เพื่อการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมในระหว่างการสอนสังเกต 3) การสัมภาษณ์ครูใหญ่และครูเกี่ยวกับประสิทธิภาพของกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพการจัดการเรียนรู้ด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การโค้ชเพื่อการรู้คิด การประเมินผล การเรียนรู้ที่เสริมสร้างการรู้คิดและความสุขในการเรียนรู้และการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้โดยใช้แบบทดสอบชนิดเติมคำตอบสั้น

สรุปการประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะ ที่นำไปสู่การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ดังนี้ 1) ประเมินการเรียนรู้เพื่อวัดการเรียนรู้และมีความเข้าใจ โดยการทดสอบ การสัมภาษณ์หรือให้ทดลองปฏิบัติงาน แล้วเปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนและหลังการพัฒนา 2) ประเมินพฤติกรรมในการเปลี่ยนแปลงหลังฝึกอบรม การประเมินผลเพื่อให้ใช้เป็นตัวจัดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและทักษะคติ

ปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

จากแนวคิดและงานวิจัยของนักวิชาการ ได้นำเสนอปัจจัยสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะและเงื่อนไขความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะ ดังนี้

สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์ (2553) ได้กล่าวถึงปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มี 3 ประเด็น ดังนี้ 1) การสนับสนุนของผู้บริหารสถานศึกษา 2) สถานศึกษามี

งบประมาณสนับสนุนในการพัฒนาสมรรถนะ 3) การกำหนดบทบาทส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาสมรรถนะครูผู้สอนของผู้บริหารสถานศึกษาให้ชัดเจนมากขึ้น

ชรอยวรรณ ประเสริฐผล (2555) นำเสนอเงื่อนไขแห่งความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูไว้ในองค์ประกอบที่ 5 อยู่ 6 ประการ ดังนี้ 1) การสนับสนุนจากนโยบาย และวิสัยทัศน์ของผู้บริหารระดับสูง 2) การสร้างการมีส่วนร่วมของทุกคนในสถานศึกษา 3) การสนับสนุนปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุกด้าน 4) การกระตุ้นให้เห็นความสำคัญของครู ผู้เรียนและสถานศึกษา 5) การส่งเสริมข้อมูลข่าวสารและจูงใจให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 6) การมุ่งให้ความสำคัญต่อการพัฒนาครูอย่างเป็นขั้นตอนทั้งระบบ

มารุต พัฒนาผล (2558) ได้ทำการวิจัย เรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการจัดการเรียนรู้สำหรับครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เฉพาะกรณีโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เป็นการพัฒนาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานภายใต้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ เชิงวิชาชีพ นำเสนอปัจจัยสนับสนุนไว้ดังนี้ 1) ปัจจัยสนับสนุนด้านคุณลักษณะของครูใหญ่ 2) ปัจจัยสนับสนุนด้านคุณลักษณะของครู 3) ปัจจัยสนับสนุนด้านสื่อและทรัพยากร 4) ปัจจัยสนับสนุนด้านการจัดการชั้นเรียนของครู

สรุปปัจจัยสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มีดังนี้ 1) ปัจจัยด้านครูผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาสมรรถนะครูที่ชัดเจน มีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีความรักและปรารถนาดีที่มีให้กับผู้เรียน ความรักและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ และมีความคิดสร้างสรรค์ ประยุกต์องค์ความรู้เชิงวิชาการไปสู่การปฏิบัติ ให้ข้อเสนอแนะต่อครูอย่างที่มีประสิทธิภาพ 2) ปัจจัยด้านทรัพยากร ควรได้รับด้านสื่อ ทรัพยากร และการสนับสนุนปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุกด้าน 3) ปัจจัยด้านนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานต้นสังกัด ควรมีนโยบายส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

การจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทท้องถิ่นเป็นฐานดังต่อไปนี้

รุ่งทิวา บุญมาโตน (2559) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐานว่า เป็นการจัดการเรียนรู้ที่อาศัยความสอดคล้องของเนื้อหาที่จะสอนกับสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมที่นักเรียนพบเจอในชีวิตประจำวัน หรืออาจเจอในอนาคตมาเป็นจุดเริ่มต้นในการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้และทักษะในการนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริงในเวลาพร้อมๆ กัน ตลอดจนสามารถถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจเหล่านั้นไปสู่สถานการณ์หรือเหตุการณ์อื่นๆ ได้

สกล ตั้งเก้าสกุล (2560) ได้ให้ความหมายการใช้บริบทเป็นฐานว่า การนำสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงและประสบการณ์เดิมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตรอบตัวนักเรียนมาใช้เป็นสถานการณ์

ปัญหาในการออกแบบกิจกรรมทางคณิตศาสตร์ซึ่งเป็นสถานการณ์ปัญหาที่ไม่สามารถแก้ปัญหาคำตอบของปัญหาได้โดยทันทีและมีเนื้อหาบทสนทนาการดำเนินการรวมถึงกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สอดแทรกอยู่

รหัส ดีบแปง (2562) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐานว่า หมายถึง การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยเชื่อมโยงทุกขั้นตอนให้เข้ากับบริบทชีวิตประจำวันนักเรียน]

ประภัทร์ กุดหอม (2562) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐานหมายถึงการเรียนรู้เป็นกลุ่มผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพียงแต่ในเนื้อหาจะต้องหยิบยกสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งที่เป็นบริบทใกล้เคียงมาอภิปรายเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาร่วมกันของผู้เรียน

Crawford (2001) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นวิธีการในการจัดการเรียนรู้ผ่านบริบทหรือสถานการณ์โดยที่มีเป้าหมายเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย เป็นความรู้ที่สร้างขึ้นใหม่ด้วยตนเองแล้วสามารถนำความรู้ที่สร้างขึ้นไปใช้กับบริบทหรือสถานการณ์อื่นๆ ได้

จากการศึกษาและวิเคราะห์ความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐานดังกล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ในงานวิจัยนี้การจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการเนื้อหาสาระเข้ากับสถานการณ์จริงที่อยู่รอบตัวผู้เรียน เพื่อนำมาเป็นจุดเริ่มต้นในการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดความรู้และทักษะกระบวนการในการสื่อสารและสื่อความหมายทางวิทยาศาสตร์ สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริง และนำไปใช้กับบริบทหรือสถานการณ์อื่นๆ ได้

กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า มีนักวิชาการและนักการศึกษานำเสนอกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐานดังต่อไปนี้

Warren (2006) ได้กล่าวถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐานมี 6 กระบวนการหลัก ดังนี้ 1) ขั้นนำเข้าสู่บริบท เป็นขั้นตอนที่ครูผู้สอนนำบริบทมาให้นักเรียนอภิปรายร่วมกันเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนสนใจ 2) ขั้นขยายบริบท เป็นขั้นตอนที่นักเรียนจะได้ช่วยกันเขียนแผนผังแนวคิดของบริบท 3) ขั้นระบุและตั้งสมมุติฐาน เป็นขั้นตอนที่นักเรียนจะระบุปัญหาและตั้งสมมุติฐานจากบริบทนั้นที่ตนเองสงสัยเพื่อทำการหาคำตอบในขั้นต่อไป 4) ขั้นค้นหาความรู้ เป็นขั้นตอนที่นักเรียนทำการค้นหาความรู้เพื่อตอบปัญหาและพิสูจน์สมมุติฐานที่ตั้งไว้ 5) ขั้นสรุปผลการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่นักเรียนจะได้นำเสนอสิ่งที่ตัวเองค้นพบรายงานผลการค้นหาความรู้และสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ 6) ขั้นออกจากบริบท เป็นขั้นตอนที่ให้นักเรียนสะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้ทั้งหมด

Puplampu and Ross (2017) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐานมี 4 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ครูนำเสนอสถานการณ์ให้กับนักเรียน จากนั้นให้นักเรียนระดมความคิดเพื่อระบุปัญหาการเรียนรู้ และครูอธิบายผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเกี่ยวกับกระบวนการ จัดการเรียนรู้โดยใช้บริบท

เป็นฐานให้นักเรียนฟัง ขั้นตอนที่ 2 นักเรียนแต่ละคนค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ต่างๆ โดยดำเนินการค้นหาในลักษณะรายบุคคล ขั้นตอนที่ 3 นักเรียนแบ่งปันสิ่งที่ค้นพบจากการศึกษาค้นคว้ารายบุคคล โดยร่วมกันอภิปรายในกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนแบ่งปันความรู้และความคิดเห็นซึ่งกันและกัน จากนั้นดำเนินการแก้ปัญหาตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ขั้นตอนที่ 4 นักเรียนร่วมกันสะท้อนคิดเกี่ยวกับเนื้อหาและกระบวนการการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดบริบทเป็นฐาน โดยนักเรียนมีบทบาทเป็นผู้นำในการสะท้อนคิดและผลัดกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชั้นเรียน

สรุปกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทท้องถิ่นเป็นฐาน มีดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ ขั้นตอนที่ 2 ระบุปัญหาและตั้งสมมุติฐาน ขั้นตอนที่ 3 การเรียนรู้จากประสบการณ์ ขั้นตอนที่ 4 การเรียนรู้แนวคิดสำคัญ ขั้นตอนที่ 5 การสรุปผลการเรียนรู้

บทสรุป

สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู เป็นการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะและบุคลิกภาพในการจัดการเรียนรู้ซึ่งเป็นผลมาจากความรู้ความเข้าใจของครูต่อเนื้อหาวิชา การสอนและการเรียนรู้ ประสบการณ์ที่มีในการออกแบบ และบูรณาการการจัดการ ความรู้ให้เหมาะสมกับเนื้อหา เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูประกอบด้วย 5 ด้านดังนี้ 1) ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านการออกแบบการเรียนรู้ 3) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ 4) ด้านการใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมทางการศึกษา 5) ด้านวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ กระบวนการพัฒนาสมรรถนะมีดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 สร้างความตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะ ขั้นตอนที่ 2 สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ ขั้นตอนที่ 3 วางแผนการพัฒนาสมรรถนะ ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลและสะท้อนผลการพัฒนา การจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการเนื้อหาสาระเข้ากับสถานการณ์จริงที่อยู่รอบตัวผู้เรียน เพื่อนำมาเป็นจุดเริ่มต้นในการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเกิดความรู้และทักษะกระบวนการในการสื่อสารและสื่อความหมายทางวิทยาศาสตร์ สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริง และนำไปใช้กับบริบทหรือสถานการณ์อื่นๆ ได้ กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทท้องถิ่นเป็นฐาน มีดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ ขั้นตอนที่ 2 ระบุปัญหาและตั้งสมมุติฐาน ขั้นตอนที่ 3 การเรียนรู้จากประสบการณ์ ขั้นตอนที่ 4 การเรียนรู้แนวคิดสำคัญ ขั้นตอนที่ 5 การสรุปผลการเรียนรู้ ปัจจัยสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มีดังนี้ 1) ปัจจัยด้านครูผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาสมรรถนะครูที่ชัดเจน มีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีความรักและปรารถนาดีที่มีให้กับผู้เรียน ความรักและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ และมีความคิดสร้างสรรค์ ประยุกต์องค์ความรู้เชิงวิชาการไปสู่การปฏิบัติ ให้ข้อเสนอแนะต่อครูอย่างที่มีประสิทธิภาพ 2) ปัจจัยด้านทรัพยากร ควรได้รับด้านสื่อ ทรัพยากร และการสนับสนุนปัจจัย

ที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุกด้าน 3) ปัจจัยด้านนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานต้นสังกัด ควรมีนโยบายส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาพบว่า กระบวนการพัฒนาสมรรถนะมีดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 สร้างความตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะ เป็นการชี้ให้เห็นความสำคัญ ประโยชน์ และเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาสมรรถนะ ขั้นตอนที่ 2 สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ เป็นการสำรวจ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์นำผลมาใช้วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ ขั้นตอนที่ 3 วางแผนการพัฒนาสมรรถนะ เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย กลยุทธ์ในการพัฒนา ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ เป็นการจัดกิจกรรมการพัฒนาตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาสมรรถนะ เช่น การอบรม การศึกษาดูงาน และการประชุมสัมมนา เป็นต้น ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผล และสะท้อนผลการพัฒนา เป็นการรายงานและสะท้อนผลการพัฒนากับผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยมีปัจจัยสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มีดังนี้ 1) ปัจจัยด้านครูผู้บริหารสถานศึกษา 2) ปัจจัยด้านทรัพยากร และ 3) ปัจจัยด้านนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด

เอกสารอ้างอิง

- จินดา พรหมณัฐ. (2553). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน เรื่อง อัตราการเกิดปฏิกิริยาเคมี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเคมี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชรอยวรรณ ประเสริฐผล. (2558). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ธนกฤต อึ้งน้อย. (2563). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูใหม่ในศตวรรษที่ 21ตามแนวคิดโรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้. http://www.edu.nu.ac.th/th/news/docs/download/2020_06_23_15_09_59.pdf
- นิลุบล สู่พานิช. (2549). แนวทางการปฏิบัติงานสำหรับผู้ปฏิบัติงานภาคสนามในการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐานในประเทศไทย. คลังวิชา.
- ปิยนุช สุวพงษ์. (2559). การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด. โรงพิมพ์อีสานออฟเซตการพิมพ์.
- ประภัทร์ กุดหอม. (2562). การพัฒนาหลักสูตรเสริมตามแนวคิดเมตาคognition และการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วารสารบัณฑิตวิทยาลัยพิชญพรรณ, 3(06), 91-98.

- ประยูร บุญใช้. (2563). สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของครูประถมศึกษา. *วารสารเซนต์จอห์น*, 22(33), 240-258.
- พระมหาตุ้ย ขนติธมโม. (2564). บทบาทครูในศตวรรษที่ 21 “ครูผู้สร้างคน”. *วารสารภาวนาสารปริทัศน์*, 1(03), 13-21.
- พวงเพ็ญ อินทรประวัตติ. (2564). สมรรถนะของครู 4 ด้านที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนมากที่สุด. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 22(1), 180-195.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2557). *คิดวิเคราะห์สอนและสร้างได้อย่างไร*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มณฑลธน ไชยเสน. (2562). *การพัฒนาแบบแผนการพัฒนสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้วยกระบวนการวิจัยศึกษาบทเรียน*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มานิตย์ นาคเมือง. (2552). *รูปแบบการพัฒนสมรรถนะประจำสายงานของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- มารุต พัฒผล. (2558). *การพัฒนาแบบแผนการเสริมสร้างศักยภาพการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน*. <http://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/31785>
- รหัส ตีบบง. (2562). *วิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการจัดการจัดการเรียนรู้แบบบริบทเป็นฐาน เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ ที่ส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชนเผ่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. http://www.edu.nu.ac.th/th/news/docs/download/2020_06_10_15_28_30.pdf
- ศูนย์เครือข่ายงานวิเคราะห์ และฝึกอบรมการเปลี่ยนแปลงของโลกแห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. (2553). *การสร้างขีดความสามารถของชุมชนในการรับมือผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความเสี่ยงในอนาคต*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สกล ตั้งเกาสกุล. (2560). *การพัฒนาชุดกิจกรรมทางคณิตศาสตร์ตามแนวคิดการใช้บริบทเป็นฐานร่วมกับการสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้คณิตศาสตร์และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 12(3), 442-458.
- สุภาภรณ์ กิตติรัชตานนท์. (2553). *รูปแบบการพัฒนสมรรถนะของครูสู่ความเป็นครูมืออาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2*. องค์การคำ สกสค.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). *การจัดการภัยพิบัติและการฟื้นฟูบูรณะหลังการเกิดภัย*. เพชรบูรณ์.
- อนงค์นาล เคนโพธิ์. (2562). *การพัฒนาแบบแผนการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- อนันต์ เกื่อนเนาว์. (2561). บทบาทของครูกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 10(2), 937-943.
- Council, British. (2011). Teaching Skills Inspiring Teaching Excellence. เข้าถึงได้จาก <https://www.britishcouncil.vn/sites/default/files/teaching-skills-global-standard-211112.pdf>
- Crawford, L.M. (2001). *Teaching Contextually: Research, Rationale, and Techniques for Improving Student Motivation and Achievement*. CCI Publishing, Inc., Texas.
- Hasegawa, K. (2012). *The Relationship of The Teacher's Instructional Competencies to The Students' Academic Performance*. Don Bosco College.
- SEFEROGLU, S.S. (2011). *Teaching Competencies of Teacher Candidates*. Hacettepe University.
- Puplampu, V.A. and Ross C. (2017). Nursing faculty and student transition to a contextbased learning curriculum. *Journal of Nursing Education and Practice*, 10(01), 54-65.
- Warren, Thomas B. (2006). *The influence of science standard and regulation on teacher quality and curriculum renewal: an Australia perspective*. Lap-Information Age Publishing, Inc.